

Modtaget via elektronisk post. Der tages forbehold for evt. fejl

Europaudvalget
(Alm. del - bilag 933)
Det Europæiske Råd
(Offentligt)

FKU, Alm. del - bilag 207 (Løbenr. 13844)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EU-sekr.	19. marts 2001

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges i forbindelse med Det Europæiske Råd i Stockholm den 23.-24. marts 2001 Kommissionens første statusrapport over realiseringen af det europæiske forsknings- og innovationsrum, SEK (2001) 465.

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 16.3.2001

SEK(2001) 465

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

Første statusrapport over realiseringen af det europæiske forsknings- og innovationsrum

Rapport til Det Europæiske Råd i Stockholm, den 23.-24. marts 2001

I det år, der er gået siden Det Europæiske Råds møde i Lissabon, er der taget nogle vigtige indledende skridt i retning af virkeliggørelsen af de konkrete mål, der blev sat for realiseringen af det europæiske forsknings- og innovationsrum.

Den indsats, som medlemsstaterne, Kommissionen, de øvrige vesteuropæiske lande og ansøgerlandene har ydet, må videreføres og intensiveres.

Det er baggrunden for denne rapport, som Det Europæiske Råd anmodede om på mødet i Nice. Den er udarbejdet med følgende tre formål:

1. at gøre status over de opnåede resultater
1. at udpege, hvilke opgaver der ikke er afsluttet, og på hvilke punkter der stadig er brug for en særlig indsats
1. at afstikke kursen for de kommende års arbejde med realiseringen af det europæiske forskningsrum.

Rapporten indeholder en uddybning og supplerung af de punkter, der er præsenteret i Kommissionens generelle bidrag til Det Europæiske Råds møde i Stockholm, som har titlen "*Udnyttelse af den europæiske unions potentiale - konsolidering og udbygning af Lissabon-strategien*".

Den beskriver navnlig det vigtige bidrag, som EU's nye forskningsrammeprogram 2002-2006, foreslået af Kommissionen i februar, vil yde til realiseringen af det europæiske forskningsrum. Rammeprogrammet er netop lagt tilrette med dette mål, og det vil bidrage til dets realisering ved at understøtte medlemsstaternes indsats på de forskellige områder, der passerer revy i dette dokument.

Målene fra Lissabon

Benchmarking af forsknings- og innovationspolitikker

På sit møde i Lissabon opfordrede Det Europæiske Råd Kommissionen og medlemsstaterne til at udarbejde et system til benchmarking af de nationale forskningspolitikker og opstille en række kvantitative indikatorer med udgangspunkt i en åben koordineringsmetode.

I forlængelse af Rådets (forskningsministrene) resolution af 15. juni 2000 kunne Kommissionens tjenestegrene den 16. november efter indgående drøftelser med medlemsstaterne forelægge Rådet en metode til benchmarking af forskningspolitikkerne og 20 kvantitative indikatorer på følgende fire hovedområder:

1. menneskelige ressourcer
1. offentlige og private investeringer i forskning og udvikling
1. videnskabelig og teknologisk produktivitet
1. forskningens betydning for erhvervslivets konkurrenceevne og beskæftigelsen.

Der er i samarbejde med medlemsstaternes statistiske institutioner udarbejdet en metode til indsamling af data for de 15 indikatorer, det er let at få oplysninger om.

Der er for hvert af ovennævnte hovedområder nedsat en arbejdsgruppe bestående af sagkyndige på områderne. De har haft til opgave at analysere dataene, se nærmere på de kvalitative aspekter af de forskellige spørgsmål og undersøge den forskningspolitiske udvikling på de pågældende områder med henblik på at indkredse og videreformidle bedste praksis.

I en rapport, der bliver forelagt for Rådet (forskningsministrene) den 26. juni 2001, analyseres de første data for de 15 førnævnte indikatorer, som er indsamlet og ajourført af de nationale statistiske instanser. De første resultater af analysen af forskningspolitikkerne kan fremlægges omkring udgangen af 2001 med henblik på Det Europæiske Råds møde i foråret 2002.

Sagkyndige fra medlemsstaterne og Kommissionen vil sideløbende hermed indlede arbejdet med de sidste 5 indikatorer. Der er derudover påbegyndt en kvalitativ analyse af spørgsmål i forbindelse med, hvad den almindelige befolkning ved om forskning, og hvilken opfattelse den har af forskning.

Kommissionen præsenterede i sin meddelelse af september 2000 om "*Innovation i en videnbaseret økonomi*" en foreløbig udgave af "resultattavlen for innovation", som Det Europæiske Råd bad om på sit møde i Lissabon.

Den består af 16 kvantitative indikatorer for innovationsspørgsmål, fordelt på 4 kategorier, der svarer til følgende hovedområder:

1. menneskelige ressourcer
1. skabelse af ny viden
1. formidling og udnyttelse af viden
1. finansiering af innovation, output og markeder.

"Resultattavlen for innovation" omfatter også elementer til en kvalitativ benchmarking af innovationspolitikkerne.

Som ønsket af Det Europæiske Råd i Lissabon bliver der i juni 2001 fremlagt en ny udgave af "resultattavlen for innovation".

1. Opnåede resultater

: Emner, metodologi og indikatorer for benchmarking af forskningspolitikker er fastlagt. Der er fremlagt en foreløbig udgave af "resultattavlen for innovation".

1. Ikke afsluttede opgaver

: Analyse af de første foreliggende data for de 15 indikatorer og forelæggelse af en ny udgave af "resultattavlen for innovation" (juni 2001). Præsentation af de første resultater af analysen af forskningspolitikkerne (ultimo 2001). Fastlæggelse af de fem nye indikatorer og indsamling af de første dertil hørende data.

1. Langsigtede mål

: Hyppigere ajourføring af indikatorerne. Nye regelmæssige benchmarking-cykluser, der også omfatter lande, der er associeret til EU's forskning, bl.a. ansøgerlandene; det indebærer, at deltagerne fastlægger kvantitative politiske mål, og at der indføres et rapporteringssystem om de dertil påkrævede foranstaltninger.

-

-

Kortlægning af den videnskabelige ekspertise i Europa

Kommissionen og medlemsstaterne blev på Det Europæiske Råds møde i Lissabon opfordret til at kortlægge den videnskabelige ekspertise i Europa og sørge for dens udbredelse, og har i forlængelse af Rådets resolution af 15. juni i fællesskab fastlagt en metodologi hertil, som bygger på objektive indikatorer og peer review. Der er fastlagt følgende fremgangsmåde i fire etaper, som er ved at blive sat i gang:

1. Indkredsning af ekspertiseområder og inden for hvert af dem nogle særlige emner, der skal analyseres
1. Undersøgelse af, hvad der offentliggøres i videnskabelige tidsskrifter, og hvor ofte artiklerne citeres
1. Evaluering af data, som sagkyndige fra forskning og erhvervsliv har indsamlet
1. Sammenfatning og fremlæggelse af resultaterne.

I første omgang bliver kortlægningen begrænset til tre bredt definerede områder, nemlig nanoteknologi, livsvidenskaber og økonomi. I overensstemmelse med konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Lissabon koncentrerer opmærksomheden på nyopståede emner og sektorer, hvor videnforøgelsen sker særlig hurtigt.

Der er offentliggjort et arbejdsdokument med nærmere oplysninger om metoden, og de sagkyndiges analysearbejde påbegyndes i løbet af april. Målet er at kunne præsentere det første kort over Europas forskningsekspertise på de fornævnte områder henimod udgangen af 2001.

1. **Opnåede resultater**

: Metodologien er fastlagt og der er truffet beslutning om, hvilke områder der skal behandles først.

1. **Ikke afsluttede opgaver**

: Udarbejdelse og fremlæggelse af det første kort over disse tre områder (omkring udgangen af 2001).

1. **Langsigtede mål**

: Indkredsning af nye områder og udarbejdelse af kort over de områder, hvor videnforøgelsen sker.

-

-

Oprettelse af samarbejdsnet mellem nationale forskningsprogrammer

Der er taget følgende konkrete initiativer med henblik på at fremme oprettelse af samarbejdsnet mellem nationale forskningsprogrammer og - i overensstemmelse med henstillingerne fra Det Europæiske Råds møde i Lissabon - etablere mekanismer med en sådan virkning:

1. En høring af medlemsstaterne om, hvordan og i hvor høj grad de har åbnet deres forskningsprogrammer for andre
1. Forberedelser til at oprette et informationssystem for forskere og politikere med detaljerede oplysninger om nationale forskningspolitikker og -programmer
1. Indsamling af oplysninger om medlemsstaternes programmer og foranstaltninger til støtte for innovation.

I sammenhæng med den opfordring, Rådet fremsatte i resolutionen af 15. juni 2000, bliver der forelagt en statusrapport herom for Rådet på mødet den 26. juni.

1. **Opnåede resultater**

: Der er gennemført en indledende analyse af situationen med hensyn til åbning af de nationale forskningsprogrammer, og der er truffet forberedelser til oprettelse af et informationssystem om nationale forskningsprogrammer.

1. **Ikke afsluttede opgaver**

: Igangsætning af informationssystemet og af tilbundsående analyser.

1. **Langsigtede mål**

: Oprettelse af en eller flere mekanismer for netsamarbejde.

-

-

Oprettelse af et elektronisk højhastighedsnet for europæisk forskning

Der er, som Det Europæiske Råd fremsatte ønske om i Lissabon, taget betydningsfulde skridt hen imod oprettelse af et højhastighedsnet for europæisk forskning.

GEANT-projektet, der startede i november 2000, går ud på at koble nettene i 30 europæiske lande sammen, hvilket ved udgangen af 2001 skulle give den tværeuropæiske kommunikationsinfrastruktur på dette område en kapacitet på 2,5 Gbit/s, og for en særlig vigtig kernes vedkommende sågar 10 Gbit/s (det er mindst 16 gange den nuværende kapacitet). Hensigten er, at ydelsesniveauet skal fordobles hvert år i de næste 4 år.

Lanceringen af det sideløbende arbejde med en distribueret højhastighedsarkitektur, GRID, skal på længere sigt gøre det muligt at skridt for skridt nå op på de 100 Gbit/s, som er målet i Rådets henstilling af 15. juni 2000.

1. **Opnåede resultater**

: GEANT-projektet om udvikling af et tværeuropæisk kommunikationsnet, som skal blive operationelt med en kapacitet på 2,5-10 Gbit/s ved slutningen af 2001, og arbejde med udgangspunkt i GRID-konceptet er sat i gang.

1. **Ikke afsluttede opgaver**

: Forøgelse af kapaciteten af det net, der opbygges på dette grundlag, og videreførelse af arbejdet med GRID-konceptet.

1. **Langsigtede mål**

: Videreførelse af disse initiativer og gradvis forøgelse af nettets kapacitet til 100 Gbit/s.

Stimulering af private investeringer i forskning og teknologisk udvikling

På dette område opfordrede Det Europæiske Råd på sit møde i Lissabon til brug af skattepolitik, risikovillig kapital og støtte fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB).

I efteråret 2001 påbegyndes en undersøgelse af, hvad der er bedste skattepolitiske praksis, for at fremme brugen heraf.

Der er tre områder, hvor samarbejde mellem Kommissionen og EIB og fælles tiltag kan komme på tale. For EIB's vedkommende gennemføres tiltagene inden for rammerne af dens initiativ "Innovation 2000", bl.a. via Den Europæiske Investeringsfond, EIF.

Områderne er forskningsinfrastruktur, markedsnær industriforskning og -udvikling samt støtte til finansiering af nystartede virksomheder og "væksthuse" med risikovillig kapital.

Endelig har Kommissionen i meddelelsen "*Innovation i en videnbaseret økonomi*" fra september 2000 analyseret innovationssituationen og de innovationspolitiske hovedlinjer i Europa. På dette grundlag har den formuleret en række anbefalinger om, hvad der bør gøres på nationalt og europæisk niveau.

1. **Opnåede resultater**

: Der er udpeget muligheder for samarbejde mellem Kommissionen og EIB/EIF, og innovationssituationen og de innovationspolitiske hovedlinjer i Europa er analyseret.

1. **Ikke afsluttede opgaver**

: Iværksættelse af en undersøgelse af gængs praksis inden for støtte til forskning og innovation ved fiskale foranstaltninger og opstilling af rammerne for samarbejde mellem Kommissionen og EIB/EIF i form af et specifikt memorandum. Kritisk gennemgang af rammerne for statsstøtte til forskning og udvikling inden udgangen af 2001.

1. **Langsigtede mål**

: Oprettelse af mekanismer for komplementære eller fælles tiltag fra Kommissionen og EIB/EIF, eventuelt også med finansiering fra anden side.

Fjernelse af hindringerne for forskermobiliteten i Europa

Rådet (forskningsministrene) opfordrede den 15. juni 2000 medlemsstaterne og Kommissionen til at arbejde sammen om at katalogisere de hindringer, der i dag er for forskernes mobilitet, og gøre det nødvendige for at fjerne dem, så der kan skabes et ægte europæisk forskersamfund.

Der er indkredset følgende fire hovedgrupper af indbyrdes sammenhængende hindringer:

1. Lovgivningsmæssige og administrative hindringer for mobilitet på tværs af landegrænserne

1. Sociale, kulturelle og praktiske hindringer for mobilitet på tværs af landegrænserne

1. Hindringer for en europæisk dimension i karriereforløbene

1. Hindringer for mobilitet på tværs af faggrænser.

En gruppe på højt niveau bestående af nationale eksperter har gennemgået situationen i medlemsstaterne på disse områder og iværksat en analyse heraf, bl.a. med henblik på at finde frem til god praksis.

Med udgangspunkt bl.a. i dette udrednings- og analysearbejde vil de første initiativer blive taget i juni 2001.

I tilknytning til de første resultater fra Arbejdsgruppen På Højt Niveau For Færdigheder Og Mobilitet, som Kommissionen har foreslået nedsat i sin meddelelse om "*Nye arbejdsmarkeder i EU, der er åbne for alle og giver adgang for alle*", fremlægger Kommissionen en strategi på området. Strategien tilrettelægges i lyset af "*aktionsplanen for mobilitet*", som Det Europæiske Råd godkendte i Nice, og skal iværksættes i samspil med denne handlingsplan. Den vil munde ud i forslag til en første serie initiativer til ophæve hindringerne for forskermobilitet og til en række foranstaltninger, der skal etablere et miljø, der fremmer mobiliteten.

1. Opnåede resultater

: Hovedtyperne af hindringer for forskernes mobilitet er indkredset, og analysen heraf er påbegyndt.

1. Ikke afsluttede opgaver

: Tilbundsgående analyse og fremlæggelse af dens resultater samt forslag til foranstaltninger inden for rammerne af en strategi, som Kommissionen fremlægger i juni 2001.

1. Langsigtede mål

: Vedtagelse og iværksættelse af en første række foranstaltninger samt indkredsning af næste række foranstaltninger. Udarbejdelse af statistik om international forskermobilitet.

Indførelse af et EF-patent

For at den juridiske beskyttelse af opfindelser ved hjælp af patent kan blive lige så let og billig at opnå i EU som hos vore største konkurrenter, opfordrede Det Europæiske Råd på sit møde i Lissabon medlemsstaterne og Kommissionen til at sørge for, at det fra udgangen af 2001 bliver muligt at opnå et egentligt EF-patent.

Med dette for øje forelagde Kommissionen i august 2000 et forordningsforslag om indførelse af et EF-patent, som giver juridisk beskyttelse i hele EU til en lavere pris end det nuværende system gør. Forslaget drøftes for tiden indgående i Rådet.

En særlig bestemmelse i Nice-traktaten, som er vedtaget på regeringskonferencen om de institutionelle reformer, bemyndiger Rådet til at instituere en domskompetence til afgørelse af sager angående såvel gyldigheden af et EF-patent som krænkelse af det. Hvor stort et område denne nye domskompetence skal omfatte, er dog stadig i vidt omfang et åbent spørgsmål.

Der er endnu uenighed om flere aspekter ved iværksættelsen af det nye system, bl.a. de fremtidige relationer mellem Fællesskabet og Den Europæiske Patentorganisation og ændring af den europæiske patentkonvention.

Hvis den tidsplan, der blev fastlagt i Lissabon, skal overholdes, kræves der meget hurtige fremskridt på de nævnte områder.

1. Opnåede resultater

: Kommissionen har forelagt et forslag til rådsforordning om EF-patenter og indledt drøftelserne heraf.

1. Ikke afsluttede opgaver

: Oprettelse af en domskompetence for sager angående EF-patentet inden udgangen af 2001.

1. Langsigtede mål

: **Indførelse af et EF-patentsystem i hele EU og udbygning af den dertil krævede infrastruktur.**

-

-

Andre dimensioner af det europæiske forskningsrum

Der er også sket fremskridt på de andre områder af det europæiske forskningsrum, som er omtalt i Kommissionens meddelelse fra januar 2000 "*Mod et europæisk forskningsrum*".

Videnskab og samfund

I december 2000 fremlagde Kommissionens tjenestegrene et dokument med titlen "*Videnskab, samfund og borgere i Europa*", som behandlede spørgsmål vedrørende relationerne mellem forskningen og samfundet inden for det europæiske forskningsrum.

hensigten med dokumentet var at fremme debatten om emnet på europæisk plan, og det behandlede en række punkter såsom tilrettelæggelse af forskningspolitikken efter samfundets mål, risikostyring og forsigtighedsprincippet, etik inden for videnskab og forskning, dialog mellem forskere og borgere, befolkningens viden om forskning samt kvinders plads og rolle inden for forskning og videnskab.

Om disse emner er der opstået en bred debat i anledning af de overvejelser man har gjort sig i Kommissionen internt og i medlemsstaterne over temaet "videnskab og samfundsforvaltning". Drøftelserne blev indledt på det uformelle forsknings- og undervisningsministermøde i Uppsala den 2.-3. marts 2001 og skal fortsætte bl.a. på undervisningsministermødet den 26. maj og forskningsministermødet den 28. juni. Bl.a. med udgangspunkt i resultaterne heraf fremlægger Kommissionen en handlingsplan inden udgangen af 2001.

I denne forbindelse bliver der lagt særlig vægt på de samfundsmæssige aspekter af udviklingen inden for frontlinjeteknologierne, især bioteknologi.

-

Forskningsinfrastruktur

Efter en bredt anlagt debat med forskningsorganisationer, forskerkredse og erhvervsliv fremlagde Kommissionens tjenestegrene i februar 2001 et dokument om forskningsinfrastruktur i Europa.

På grundlag af en analyse af den europæiske situation og de konstaterede behov foreslås der nogle retningslinjer for en europæisk tilgang til forskningsinfrastruktur.

De vedrører bl.a. mulige mekanismer for politiske udtalelser og beslutninger på europæisk plan, opbygning af ny infrastruktur og tiltag til optimering af udnyttelsen af den eksisterende infrastruktur.

For gennemførelsen af disse tiltag står medlemsstaterne, regionale og nationale forskningsorganisationer og -myndigheder samt til dels EU's rammeprogram for forskning. Til nogle af tiltagene vil der kunne ydes støtte fra strukturfondene og EIB.

Det europæiske forskningsrums regionale dimension og dets udsyn til verden omkring

I sin meddelelse af januar 2000 udpegede Kommissionen to andre vigtige dimensioner af det europæiske forskningsrum, nemlig dets regionale dimension og dets udsyn til den verden omkring. Kommissionen vil inden juni 2001 fremlægge meddelelser om disse to emner med de første overvejelser og handlingsforslag.

EU's rammeprogram for forskning 2002-2006

EU's rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling er et vigtigt instrument for realisering af det europæiske forskningsrum. Siden Det Europæiske Råds møde i Lissabon har man bestræbt sig på at få målene for det europæiske forskningsrum til at indgå i gennemførelsen af det nuværende rammeprogram.

I sin meddelelse af oktober 2000 om retningslinjer for EU's indsats inden for forskning i 2002-2006 præsenterede Kommissionen i øvrigt nogle retningslinjer for det kommende rammeprogram, som var stærkt præget af dette projekt.

Med udgangspunkt i disse retningslinjer og efter indgående drøftelser heraf blandt de ansvarlige for forskningen i medlemsstaterne og i forsker- og erhvervskredse fremlagde Kommissionen den 21. februar 2001 sine forslag til et nyt rammeprogram med det nævnte sigte.

Det omfatter tre store blokke af foranstaltninger. De er hver for sig med til at realisere det europæiske forskningsrum, dog er nogle af dem i højere grad end andre med til at virkeliggøre de mål, Det Europæiske Råd fastsatte i Lissabon.

Under overskriften "Integration af forskningen" planlægges der foranstaltninger inden for syv udvalgte forskningsområder, hvor en indsats fra EU's side kan tilføre en betydelig merværdi. Indsatsen vil blive iværksat ved hjælp af nye virkemidler, der kan virke strukturerende på forskningen i Europa: "ekspertisenet", "integrerede projekter" og EU-tilskud til nationale programmer, der gennemføres i fællesskab. Desuden skal deres gennemføres en kohærent mobilisering af medlemsstaternes forskningspotentiale til støtte for EU's politikker.

Under overskriften "Strukturering af det europæiske forskningsrum" foreslås der en række foranstaltninger, der skal medvirke til realiseringen af forskningsrummet i dets vigtigste dimensioner. I denne henseende bemærkes især det forøgede antal foranstaltninger og fordoblingen af midlerne inden for de to nøgleområder, forskermobilitet og forskningsinfrastruktur, et skift for innovationsforanstaltningernes vedkommende i retning af indirekte støtte til oprettelse af virksomheder samt iværksættelse af foranstaltninger vedrørende forholdet mellem videnskab og samfund.

Endelig vil der under titlen "Styrkelse af grundlaget for det europæiske forskningsrum" blive givet støtte til foranstaltninger, der tager direkte sigte på at knytte nationale og europæiske forskningsaktiviteter og -politikker tættere sammen, nemlig benchmarking af forsknings- og innovationspolitikkerne og samarbejdsnet mellem nationale programmer og åbning af dem for andre, samt samarbejde med andre europæiske fora for videnskabeligt og teknologisk samarbejde.

Drøftelserne af det nye rammeprogram er i gang i institutionerne, således at Rådets og Europa-Parlamentets afgørelse skulle kunne vedtages i begyndelsen af 2002.

Processen skal holdes i gang

Realiseringen af det europæiske forskningsrum kan kun komme i stand ved en fælles målrettet indsats fra EU's og medlemsstaternes side og fra de andre vesteuropæiske landes og ansøgerlandenes side og forudsætter en lang række foranstaltninger på nationalt, regionalt og europæiske plan.

De mål, Det Europæiske Råd fastsatte i Lissabon, må betragtes som de indledende faser.

På Det Europæiske Råds møde i foråret 2002 vil Kommissionen forelægge en ny statusrapport om det kommende års resultater vedrørende realiseringen af det europæiske forsknings- og innovationsrum.